

Cussegl da vischnaunca 2021/2024

Protocol no. 34

Seduta dils 13-09-2024

PROTOCOL

**dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 13 da settember 2024, allas 18⁴⁰ – 20²⁰
Liug: Ustria Caischavedra**

President: Ignaz Venzin

Actuara: Ursina Murer-Fatzer

Presents:

a) Cussegl

Silvia Bucheli-Caduff	Adrian Deflorin
Edgar Durschei	Adrian Flepp
Otmar Flepp	Mario Flepp
Remo Huonder	Larissa Fry Schuster
Giusep Lozza	Rafael Maissen

Perstgisas

<i>Armin Berther</i>	<i>Theres Burri Gadola</i>
<i>Armin Manetsch</i>	<i>Helga Probst-Linder</i>

b) Suprastonza
comunala

René Epp	Clemens Berther
Wendelin Jacomet	Jris Lombris

Perstgisa

<i>Paul Flurin Schmidt</i>	
----------------------------	--

c) Direcziun
comunala

Andri Hendry, canzlist	
Ervin Maissen, menader infrastruttura e baghegiar	

d) Cumissiun da
gestiun

Flavio Murer, president	
Sonia Lutz-Schmidt	

Perstgisa

<i>Curdin Cajacob</i>	
-----------------------	--

e) Curia

Tino Zanetti	
Arno Felix	

f) Hosps

quater	
--------	--

Plaid d'avertura dil president

"Atgnamein tut che saveva che Flep Ten hagi atgnamein blutta, schegie che negin saveva seregurdar dad haver viu el en quei stan. El stueva ver viu schon da giuven el spieghel ch'el survegni tgau blut e buca saviu sedar giu cun quei vegnir bluts, emporta gie buca ord tgei motivs, e da quei temps fuva ei buc aunc, sco igl ei vegniu pli tard, la gronda ed absolut gaila moda, schizun per femnas giuvnas, da ver giu tut; ed ils buns cumissaris ella televisiun vevan tgau blut, ed, o giavelen, sch'el havess saviu da quei, vess el buca fatg da quels hantieris, mava el gia onns entuorn cun cavigliau in tupé sin tgau ch'ins veseva exact davos, sil culiez, ch'el veva atgnamein tgau blut".

Quei scriva Leo Tuor en siu cudisch *"Onna Maria Tumera ni ils antenats"* sin pagina 60. Sch'ins legia quei text vesan ins certas parallels cun la veta da mintgadi ed en la politica. Las bunas sligiazions ein las semplas – igl emprem patratg ei savens buca fallius. Sche la fatschenta ei complexa e vasta drova ei secapescha dapli ponderaziuns e temps per anflar ina adequata soluziun.

Ils davos meins ed jamnas ei marschau dabia tier nus en vischnaunca ed ella regiun. Treis da quels eveniments lessel cuortamein menziunar.

- Ils 16 d'uost ha l'Energia Alpina envidau ils representants dallas medias a Scharinas, Milez tier la badelada dil Sedrun Solar. Ensemen cun l'interpresa partenaria Aventron vulan ins baghegiar igl emprem project dil Solar Express che vegn realisau en Svizra. Quei project ha survegniu atenziun naziunala ed internaziunala. Dapertut han ins viu ed ha saviu leger da quei project. Cheu han nos vischins da Tujetsch prestau buna e seriusa lavur. Compliment!!
- En nies vitg ha giu liug in di pli tard la fiasta dil vitg – igl ei stau ina grondiusa fiasta nua che tut ei stau perfetg. Ins ha giu il sentiment che l'entira populaziun seigi sin via – che la veta pulseschi dapertut quei di. Ei regeva ina fetg buna atmosfera, bia hospis da maneivel e da pli lunsch naven ein stai a Mustér. La societad drova da quels eveniments – quei dat identitad e fuorma il senn da cuminonza. In cordial e sincer engraziament als organisateurs. Nus selegrein puspei en dus onns sin ina tala sentupada. In cass legreivel che nus havein l'inizianta da quella fiasta en nossas retschas.
- L'avertura dil Center Fontauna ei medemamein stau in datum principal ell'agenda dad uonn. Per nossa vischnaunca e per l'entira regiun in liug impurtont ed indispensabel. Tier quell'occorrenza havessen dapli persunas astgau esser presentas – suenter in temps ch'igl ei marschau aschi bia ha enqualin forza era vuliu guder inaga il ruaus? Era cheu engraziel fetg per la buna organisaziun e per tut la lavur prestada.

Mortoris

Dapi la davosa seduta dil cussegl da vischnaunca ha ei dau dus mortoris:

- Gion Giusep Andriuet-Randegger, naschius ils 4 da matg 1950, morts ils 19 da fenadur 2024
- Tresa Schuoler-Manetsch, naschida ils 10 d'october 1935, morta ils 3 d'uost 2024

Naschientschas

Dapi nossa davosa seduta dil cussegl da vischnaunca ha ei dau neginas naschientschas.

Tractandas:

1. Protocol 33-2021/2024
2. Transformaziun dallas structuras communalas: Revisiun parziala dil regulativ per il persunal communal – 2. lecziun (messadi 54-2021/2024)
3. Moziun: Rinforzar la posiziun dalla cumissiun da gestiun - Risposta (M2-2021/2024)
4. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: L'actuara:

Ignaz Venzin

Ursina Murer-Fatzer

Cussegl da vischnaunca 2021/2024
Protocol no. 34
Seduta dils 13-09-2024

1. Protocol 33-2021/2024

Decisiun:

Il protocol nr. 33 dalla seduta dils 20 da zercladur 2024 vegn approbaus unanimamein

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: L'actuara:

Ignaz Venzin

Ursina Murer-Fatzer

Cussegl da vischnaunca 2021/2024

Protocol no. 34

Seduta dils 13-09-2024

2. Transformaziun dallas structuras communalas: Revisiun parziala dil regulativ per il persunal communal – 2. lecziun (messadi 54-2021/2024)

Damai ch'ei setracta dalla secunda lecziun, succeda directamein la discussiun.

Cussegl:

Plan da plazzas

Suenter ina discussiun extendida en connex cun la menziun dalla procentuala da plazzas da 4000% en il regulativ per il persunal communal ei il cussegl vegnius tier la conclusiun d'annular quella menziun sin pg. 6. Sper la definiziun d'ina procentuala d'in plaz da lavur basegna ei ulteriuras informaziuns che giustificheschon in alzament ni sbassament da paga. Perquei fa ei senn d'integrar las adattaziuns da pagas els differents departaments annualmein el preventiv. Per saver far quei basegna ei in instrument da gestiun. Plinavon ha mintga midada da vegnir motivada en detagl el messadi dil preventiv. Pli cussegl ston las argumentaziuns esser plausiblas e claras sin in'egliada senza stuer far studis pli gronds. Plinavon vegn giavischau ina survesta davart il svilup dils cuosts e quei sur plirs onns ora.

Proposta da cusseglier Edgar Durschei:

"Il plan da plazzas vegn annullaus el regulativ da persunal (pg. 6) cun la cundiziun ch'il cussegl retscheivi da tut temps ina survesta davart il svilup da cuosts, ch'ei vegni instradau in instrument da gestiun cun ina clara structura e ch'ei vegni argumentau minuziusa- e plausiblamain las adattaziuns da pagas en mintga departament. Plinavon vegn il cussegl informaus davart ils cuosts actuals dil persunal sco era tals dils onns vargai. Il cussegl tracta mintgamai ils fatgs en la seduta dil preventiv".

Suprastonza communal:

Ils representants dalla Curia han gia dall'entschatta enneu cussegliu alla suprastonza da perseguir la via sul preventiv. Gest per motivs ch'ina procentuala da plazzas selai buca mesurar en cefras concretas. Cun las adattaziuns necessarias el preventiv retscheiva il cussegl in maletg adequat ed actual davart la situaziun finanziaria. La suprastonza ha denton vuliu ch'il cussegl decida la via giustificada per el. Ei vegn sincerau ch'il cussegl retscheivi gia el messadi dil preventiv dil november 2024 las informaziuns cun las argumentaziuns necessarias.

Tino Zanetti, Curia:

Sco gia informau il cussegl en la sentupada informativa dils 10 d'uost 2024 ein els dall'entschatta enneu stai dil meini da strihar quella posiziun el regulativ per il persunal communal. Il cussegl retscheiva annualmein las informaziuns necessarias el messadi dil preventiv. Medemamein levgescha quella via ils responsabels per prender decisiuns tenor basegns q.v.d els san agir pli spert. Per exempel sche las resursas persunalas ein per ina lavur ni l'otra buc avon maun, sa la suprastonza communal prender en mira da surdar lavurs externamein.

En vischnauncas che han la radunonza communal vegn quei gia praticau a quella moda. Igl ei cunvegnent che la suprastonza communal sappi cumprovar la fin digl onn il svilup da cuosts da persunal. La finfinala ei il svilup da cuosts e buca la procentuala da plazzas decisivs per menar sistematicamein ina vischnaunca. Per ina survesta basegni ina clara structura tenor departaments. Sch'igl ei giavischau porschan ils responsabels da Curia bugen maun.

Votaziun dalla proposta da cusseglier Edgar Durschei:

"Il plan da plazzas vegn annullaus el regulativ da persunal (pg. 6) cun la cundiziun ch'il cussegl retscheivi da tut temps ina survesta davart il svilup da cuosts, ch'ei vegni instradau in instrument da gestiun cun ina clara structura e ch'ei vegni argumentau minuziusa- e plausiblamein las adattaziuns da pagas en mintga departament. Plinavon vegn il cussegl informaus davart ils cuosts actuals dil persunal sco era tals dils onns vargai. Il cussegl tracta mintgamai ils fatgs en la seduta dil preventiv".

Decisiun:

Il cussegl da vischnaunca accepta unanimamein la proposta da concusseglier Edgar Durschei.

Ei suonda la votaziun davart las propostas dalla suprastonza communal:

Decisiuns:

*Sin fundament da sura ponderaziuns **approbescha** il cussegl da vischnaunca cun **nov encunter duas** vuschs per:*

- 1. la nova organisaziun communal (model da departaments) cun incaricar la suprastonza communal d'elaborar il reglament corrispudent;*

*Sin fundament da sura ponderaziuns **approbescha** il cussegl da vischnaunca cun **diesch encunter ina** vusch per:*

- 2. la revisiun parziala dil regulativ dil persunal communal cun risguardar la decisiun dil cussegl da vischnaunca davart la proposta da concusseglier Edgar Durschei.*

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: L'actuara:

Ignaz Venzin

Ursina Murer-Fatzer

3. Moziun: Rinforzar la posiziun dalla cumissiun da gestiun (M2-2021/2024)

Il text dalla moziun cun la posiziun e proposta dalla suprastanza communal han las commembras ed ils commembers dil cussegl da vischnaunca obteniu cun l'invitaziun alla hodierna seduta.

Il president communal René Epp fa aunc suandontas explicaziuns:

La suprastanza communal accepta la moziun cun gest nezegiar quella caschun d'instradar ina revisiun parziala dalla constituziun communal. La davosa revisiun schai gia 16 onns anavos. Aschia sa vegnir repassau ed adattau al temps dad oz, leu nua ch'igl ei necessari. Finamira ei dad haver ina constituziun communal moderna pils proxims 15 onns. Sper las structuras generalas duein las cumpetenzas finanzialas e generalas e las responsabladas vegnir analisadas. Mo era auters artechels sco il dretg d'iniziativa ni dil referendum e la vegliadetgna da votar san vegnir tractai. Per quei intent vegn formau ina cumissiun speciala dil moziunari, treis cusseglierAs, treis convischinAs ed il president communal. La lavur duei entscheiver igl εμπrem quartal 2025.

Decisiun:

Il cussegl da vischnaunca approbescha unanimamein la moziun cun las rispostas leutier.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: L'actuara:

Ignaz Venzin

Ursina Murer-Fatzer

4. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Quater damondas a scret ein vegnidas inoltradas. René Epp prelegia las damondas e rispunda ellas sco suonda:

Cusseglia Armin Berther:

1) Con lunsch ein las lavurs dil Solar Magriel s'avanzadas?

President communal René Epp:

La procedura da dretg davart protestas dad organisaziuns ni privats ei terminada. La damonda da baghegiar ei actualmeins tier igl uffeci cantunal cumpetent. La lubientscha vegn spitgada el decuors digl atun 2024 e l'entschatta dallas lavurs ei previda primavera 2025.

Cusseglia Armin Berther:

2) Co vesa ei ora cul Hotel Acla da Fontauna?

President communal René Epp:

Las lavurs da planisaziun en detagl ein bunameins serradas giu. Il contact cun ils investurs ha liug quasi mintg'jamna, u cun il president communal ni cun igl uffeci d'infrastructura e baghegiar. Las lavurs da construcziun ein aunc previdas uonn el decuors digl atun. Igl ei previu d'entscheiver cun la lavur dalla dislocaziun dalla via da quartier.

Cusseglia Armin Berther:

La vischnaunca ha giu inoltrau in niev concept per il traffic public sin basa dallas novas pusseivladads cun la lescha dil traffic public revedida culs 1-1-2023.

3) Co ei il stan actual?

President communal René Epp:

L'administraziun communal ha inoltrau avon varga in onn in concept per meglierar il traffic local en vischnaunca. Cunzun cun la finamira d'alzar las turas ellas fracziuns, els uclauns. Plinavon cugl intent dad haver igl entir onn il medem urari, pia senza haver ina "dentesesiun". Ils cuosts persuerter ein dotai cun varga 1 milliun francs. Entochen ussa ha la vischnaunca purtau senza ils cuosts pil traffic local, rodund 250'000-300'000 francs. A basa dalla nova lescha eisi pusseivel da far la damonda per ulteriur sustegn finanziel, sche las frequenzas ein aultas avunda. Per quei intent eisi previu che scolars, hosps ed indigens drovien mintgamai il medem mied da transport. Igl uffeci cantunal ha aunc tarmess il concept agl uffeci federal cumpetent per mirar sch'ina contribuziun corrispundenta savess aunc vegnir finanziada ord quella cassa. Quella damonda ei aunc pendent. Aschia ch'era la risposta digl uffeci cantunal ei aunc pendent. Igl ei denton previu da s'entupar il proxim temps cun ils responsabels digl uffeci cantunal per tractar il concept e la damonda.

Cusseglia Armin Berther:

4) Savein nus quintar quest unviern cun ina midada resp. daplì purschidas per ils uclauns en general?

President communal René Epp:

Na, per quest unviern resta tut aunc medem. Pia vegn igl urari a corrispunder als onns vargai.

Damonda che sa vegnir rispuindida a moda semplia.

Cusseglia Remo Huonder:

Il davos dis ei la zona d'industria a Pignola stada tema. Tgei mesira ha la suprastanza communal previu?

President communal René Epp:

Dacuort han ins saviu definir en in contract denter il possessurs e la vischnaunca il proxims pass. Plinavon ha liug el meins d'october 2024 in inscunter denter il interessents, il possessurs e la vischnaunca.

Communicaziuns

President dil cussegl da vischnaunca Ignaz Venzin:

Punt Pendentia

Mesjamna, il 18 da settember 2024 san ins visitar il plazza La Pendentia. Il interessents s'entaupan allas 16⁰⁰ alla staziun Acla da Fontauna. Cusseglia(a)s ein medemamein envidai da separticipar agl inscunter.

Herbert Büttiker, genau Neunforn (TG)

Signur Büttiker posseda ina habitaziun da vacanzas a Cavardiras. Tenor siu scriver viseta el cun 17 personas, denter auter cun il commembers dalla suprastanza communal, nossa vischnaunca. El propona da s'entupar cun las autoritads communalas da Disentis/Mustér per in scomi da meinis. La sentupada ha liug il 21 da settember da bialaura a Caischedra. Il interessents duein s'annunziar tiel president dil cussegl da vischnaunca.

Sco finiziun engrazia il president dil cussegl da vischnaunca als representants dallas Penticularas da Mustér cun Stefan Arnold sco era als representants dalla Curia, Tino Zanetti ed Arno Felix.

Ina meritada menziun descha al canzlist partent Andri Hendry. Suentar varga 30 onns en uffeci ei il temps da prender cumiau arrivau. Andri Hendry ha prestau ordvart buna lavur e menau la canzlia communal cun bien maun e dun. Andri ha da tut temps giu in'ureglia aviarta seigi quei per convischin(a)s, personal ni era las autoritads politicas. Car Andri, nus giavischein a Ti surtut buna sanadad, bun'entschatta e bien maun en Tia nov'incarica tier nos convischins tuatschins. Engraziel fetg e sin bien seveser a Disentis/Mustér.

La proxima seduta dil cussegl da vischnaunca ha liug gliendisdis, il 11 da november 2024 el Center Fontauna.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: L'actuara:

Ignaz Venzin

Ursina Murer-Fatzer

Disentis/Mustér, il 14 da settember 2024